

Valoració de les aportacions de la consulta pública prèvia a l'elaboració d'un Projecte de decret pel qual s'aprova el Reglament de sanitat mortuòria.

1. Informació quantitativa sobre la participació:

Durant la fase propositiva de la consulta pública prèvia, feta en el període entre el 25 d'abril i el 25 de maig de 2022, s'han rebut per correu electrònic dues aportacions:

- 1 registrada per MÉMORA SERVICIOS FUNERARIOS, S.L.
- 1 registrada per CEMENTIRIS DE BARCELONA, S.A.U.

Una aportació ha estat presentada fora de termini i per tant no s'inclou en el nombre total.

2. Informació qualitativa sobre la participació i valoració de les aportacions i propostes efectuades:

Les aportacions recollides a l'apartat 2.1 han estat realitzades per una entitat prestadora de serveis funeraris. Les aportacions recollides a l'apartat 2.2 han estat realitzades per una empresa de l'Ajuntament de Barcelona, encarregada de la gestió dels cementiris i crematoris municipals.

A continuació es realitza una valoració de cadascuna de les aportacions:

2.1. Aportacions de MÉMORA SERVICIOS FUNERARIOS, S.L.

2.1.1 Incorporar noves tècniques sanitàries

Creiem que les tècniques tanatopràxiques, en essència, no han variat. El que sí pot haver-se actualitzat són els materials i productes, deixant de banda el formol i altres components químics en benefici de nous productes.

No creiem que s'hagi de regular la forma de realitzar tractaments tanatopràxics en aquesta nova normativa.

Altrament, sí que creiem important reforçar -i molt- la figura del professional funerari (com indicat en la introducció del nostre escrit) regulant expressament què pot fer cadascun dels tècnics sanitari-mortuòris, recordant que hi ha quatre fitxes de competències professionals ja elaborades segons:

- 1.- (SANP0108) Tanatopraxia (RD 1535, 2011, de 31 d'octubre)*
- 2.- (SSCI0412) Operadors de serveis funeraris (RD 990/2013 de 13 de desembre)*
- 3.- (SSCI0312) Atenció al client i organització d'actes de protocol en serveis funeraris (RD 1035/2011 de 15 de juliol)*
- 4.- (SSCI0212) Activitats funeraris i de manteniment de cementiris (RD 990(2013 de 13 de desembre)*

Tampoc creiem que tingui sentit mantenir la refrigeració o congelació com una tècnica tanatopràxica, haurien d'estar en un apartat independent de "equipaments de conservació". Entenem que, en l'actualitat, pràcticament tots els difunts estan unes hores en una càmera frigorífica o dins d'un túmul funerari.

Valoració

Es preveu incloure en la redacció de l'articulat les noves tècniques sanitàries realitzades sobre cadàvers.

Així mateix, en la redacció del projecte de decret està previst que es reguli el personal acreditat per realitzar les pràctiques de tanatopràxia.

Finalment, indicar que en el nou text es preveu seguir mantenint la refrigeració i la congelació com a tècnica tanatopràxica. No obstant, la refrigeració i la congelació es regularan de manera individualitzada. Així ho contempla també la Guia de Consens sobre Sanitat Mortuòria, document elaborat conjuntament per les Comunitats Autòniques i l'Administració General de l'Estat.

2.1.2 Incorporar nous tipus de materials per a fèretres o altres construccions funeràries

Considerem que la normativa actual ja preveu que els fèretres hauran de ser homologats per aquest II-lustre Departament.

Desconeixem quina millora pot haver-hi al respecte, però volem advertir que és imprescindible que es mantinguin els paràmetres mínims qualitat i presència, no sent adient utilitzar productes com el cartró enlloc de la fusta o derivats, doncs el procés productiu del mateix (molt semblant al paper) és altament contaminant i pot generar esclatxes (no sent del tot estanc).

Tan és així que ja existeixen unes UNE específiques per a taüts ecològics (p.e. UNE 190001:13.). Creiem que aquesta II-lustre Conselleria ha de reforçar aquesta línia ja iniciada però tampoc regular de nou quelcom que ja funciona.

Respecte les "altres construccions funeràries", entenem que és pertinent configurar el marc normatiu aplicable als "columbaris" i ser permissiu a l'hora d'instal·lar-los fora dels cementiris, partint de la premissa que les cendres no poden ser tractades igual que els cadàvers o les restes cadavèriques.

Valoració

S'inclourà en la redacció de l'articulat els nous tipus de materials per a fèretres i construccions funeràries.

2.1.3 Eliminació dels terminis per a realitzar tècniques tanatopràctiques als difunts

Considerem molt adient, com ja proposava la Guia de Consens del Ministeri de Sanitat, eliminar qualsevol restricció temporal a l'hora de manipular un cadàver.

Proposem que, per tal de garantir el respecte a la salut pública, es reforci la necessitat de que sigui un professional certificat en tanatopràxia qui avaluï, mitjançant un "acta de reconeixement", l'estat en el que es troba el difunt i si, en el seu expert coneixement tècnic, sobre aquell cos es pot intervenir i quina operació es pot dur a terme.

Així doncs, eliminaríem el temps mínim d'espera i el màxim d'intervenció (per exemple, art. 11.2, 32, 34 i 35 del Decret 297/1997).

Valoració

En la redacció del projecte de decret s'està estudiant ampliar els terminis per a realitzar les tècniques tanatopràctiques als difunts. Així mateix, es valorarà incloure en la redacció de l'articulat que les pràctiques de tanatopràxia es puguin realitzar un cop obtingut el certificat mèdic de defunció i la llicència d'enterrament i sempre que a criteri del professional que hagi de realitzar-les, el cadàver es trobi en condicions òptimes per a la seva realització.

2.1.4 Incorporar nous requisits d'inhumació específics

En aquest apartat simplement posar de manifest l'important que és respectar la intimitat i privadesa dels difunts i els seus familiars, sense que deixar que la diferència en la creença religiosa modifiqui la necessitat de comptar amb un taüt homologat.

Si es planteja eximir d'ús de taüt segons les creences, serà pràcticament impossible avaluar quan és preceptiu i quan no i pot imperar l'anarquia en trasllat dels difunts (generant un greu perjudici a la sanitat pública).

En l'actualitat, existeixen taüts multiconfessionals que respecten tots els ritus sense deixar de protegir el difunt en els trasllats per carretera.

Valoració

Està previst incloure en la redacció de l'articulat que atenent a la diversitat religiosa i per motius de confessionalitat, en cadàvers del grup III, prèvia autorització municipal, es pugui permetre eximir del ús del fèretre per la inhumació dins d'una construcció funerària, però no en el trasllat final al lloc d'inhumació en els cementiris.

2.1.5 Reforçar la figura del tanatopràctic

Sens dubte, aquest és un dels principals objectius que ha de perseguir la nova normativa, doncs hi ha moltes Comunitats Autònomes que ja ho han fet, equiparant-los als metges forenses en tot allò que tingui a veure amb intervencions tanatopràctiques (a part de l'autòpsia, que sí entenem ha de mantenir-se exclusiva per a professionals llicenciats en medicina amb l'especialització forense).

Tanmateix, és essencial que faci especial referència al procés certificador establert a la fitxa de certificat de professionalitat (SANP0108) TANATOPRAXIA segons el Reial Decret 1535/2011, de 31 d'octubre; i que sigui aquest l'Il·lustre Departament (o un òrgan homòleg d'una altra CCAA) qui certifiqui individualment al professional, controlant i fiscalitzant el procés d'avaluació.

Valoració

Es preveu incloure en la redacció de l'articulat que les pràctiques de conservació transitòria, embalsamament i tanatoplàstia sobre cadàvers i restes humanes s'hagin de realitzar per persona amb llicenciatura o grau en medicina o amb el certificat de professionalitat en tanatopràxia regulat en el Reial decret 1535/2011, de 31 d'octubre, o la norma que el substitueixi.

2.1.6 La protecció dels professionals funeraris i la seva equiparació a la resta de “personal sanitari”

Com hem pogut comprovar durant les restriccions de la COVID19, és absolutament imprescindible que es reconegui en aquesta nova normativa que els professionals del món funerari estan incorporats dins de l'entorn sanitari i, per tant, estan dins de la protecció establerta a la «Llei 15/1990, de 9 de juliol, d'ordenació sanitària de Catalunya».

De no ser així, es podria tornar a donar el supòsit que els conductors d'ambulàncies fúnebres no puguin acudir als hospitals a recollir difunts perquè la normativa només preveu la lliure circulació del “personal sanitari”.

De la mateixa forma, com s'indica més endavant, considerem que tot el sistema català de salut ha de regular degudament la interacció dels casos d'èxitus amb els operadors funeraris, doncs la sanitat-mortuòria també és un aspecte del procés de final de vida i de indispensable intervenció de la salut pública.

Valoració

L'objecte del nou projecte de decret és la regulació de tota classe de pràctiques sanitàries sobre cadàvers, restes humanes i restes cadavèriques; les condicions higienicosanitàries en què s'ha de prestar el servei funerari; les condicions tecnicosanitàries dels tanatoris, sales de vetlla i forns incineradors; les normes sanitàries que han de complir els cementiris públics, privats i mixtes, com també els altres llocs d'enterrament de cadàvers i la funció inspectora i la potestat sancionadora en el supòsit d'incompliment de la normativa vigent en la matèria.

L'equiparació dels professionals funeraris a la resta de personal sanitari en no ser objecte no és objecte d'aquest decret.

2.1.7 Regulació dels forns crematoris

Considerem positiu clarificar quin és el marc normatiu a valorar a l'hora d'examinar els focus d'emissió i la normativa mediambiental (actualment, a nivell estatal, «Real Decreto 100/2011, de 28 de enero, por el que se actualiza el catálogo de actividades potencialmente contaminadoras de la atmósfera y se establecen las disposiciones básicas para su aplicación».

Ara, considerem que la excessiva regulació respecte el lloc on es pot instal·lar un crematori pot ser perjudicial per a la ciutadania.

Considerem que la “ubicació” d'un crematori no ha de ser el punt neuràlgic a l'hora d'analitzar aquest tipus d'equipaments. El que realment afecta a la ciutadania és si es compleix o no el règim de control de les emissions a l'atmosfera. Hi ha casos d'èxit absolut de crematoris funeraris que estan molt a prop d'habitatges i conviuen perfectament amb els veïns perquè els filtres de les xemeneies són efectius.

Aplicar límits de metres als nuclis urbans, en municipis tan compactes com els catalans, pot suposar una forta barrera d'entrada a construcció d'aquest tipus d'equipaments. El que realment s'ha de promoure és que les empreses inverteixin en filtres que garanteixin una bona qualitat de l'aire.

Valoració

En aquest decret està previst regular tant els requisits tècnics dels forns crematoris com la seva ubicació amb l'objectiu de garantir la salut de la població i minimitzar l'impacte ambiental de l'activitat.

2.1.8 Regulació dels destins de les cendres

Creiem que no és important regular aquest acte tan íntim de les famílies i que la intervenció normativa només farà que generar una pressió en els operadors funeraris que es veuran obligats a fiscalitzar actes que les famílies volen dur a terme amb total llibertat.

En l'actualitat no està provat que hi hagi un perjudici mediambiental produït per l'indegut escampall de cendres a llocs públics o a la natura.

Considerem que restringir el dipòsit de centres només als recintes dels cementiris seria un error normatiu i suposaria un excés que no es produeix en cap altre país europeu. S'hauria de poder donar la opció a les famílies de depositar-les als seus domicilis particulars, sense intervenció fiscalitzadora de les funeràries.

Valoració

Es preveu incloure en la redacció de l'articulat una ampliació dels destins finals de les cendres cineràries i les urnes cineràries.

2.1.9 Simplificar l'accés dels usuaris als serveis funeraris

Ens preocupa que es flexibilitzi encara més els requisits per a constituir un nou negoci funerari. Sobretot sabent que, en l'actualitat, al haver-se eliminat la necessitat de comptar amb un tanatori, s'ha generat un buit legal on no es regula quina instal·lació / garatge mínim s'ha de tenir per tal d'iniciar les labors de conducció i trasllat de difunts.

Al respecte, som coneixedors d'alguns abusos produïts per empreses que, sense una llicència municipal d'equipament sanitari, pot estar arreglant difunts en naus industrials sense les condicions sanitàries idònies de respecte i qualitat que tots els serveis funeraris haurien de tenir.

Proposem que es reguli quins són els requisits mínims que una "base d'operacions funerària" ha de tenir, obligant que disposi de: (1) una sala de tanatopràxia homologada per a que es duguin a terme les intervencions sanitàries amb totes les garanties; i (2) càmeres frigorífiques homologades.

És per això que defensem que aquests equipaments haurien d'estar en clau de sol d'equipament, sent d'ús -a poder ser- funerari o sanitari.

Valoració

En la redacció de l'articulat es preveu establir uns requisits mínims que hauran de complir tots els tanatoris i sales de vetlla.

D'altra banda, la regulació dels requisits dels serveis funeraris estan recollits a la Llei 2/1997, de 3 d'abril, de serveis funeraris i, per tant, no són objecte de regulació en aquest decret.

2.1.10 Establir uns paràmetres mínims de temperatura dels difunts i d'acondicionament mínim per la vetlla "a temperatura ambient"

En el sentit del comentari anterior, considerem imprescindible que es marqui quan es considera que un difunt està cent "refrigerat", imposant-se per Llei un límit mínim de temperatura a la normativa.

No pot ser que un difunt es conservi a "temperatura ambient" sense que hagi estat operat prèviament per un tanatopractor i s'hagi dut a terme un embalsamament o una conservació transitòria.

Per aquest motiu proposem que es reguli que un difunt ha d'estar en un túmul funerari refrigerat o ha d'haver estat embalsamat o conservat transitòriament per un tanatopractor (expedint-se l'acta/certificat corresponent).

Valoració

Està previst incloure en la redacció de l'articulat un límit mínim i màxim de temperatura de refrigeració dels cadàvers.

2.1.11 Eliminar l'obligació de ZINC per a traslladar per carretera

Considerem poc efectiu mantenir els requisits de ZINC en els trasllats per carretera, havent-se provat que un difunt embalsamat ja està prou tractat per a traslladar-se dins d'un cotxe fúnebre.

Valoració

S'està valorant que l'articulat estableixi la no obligatorietat de què els fèretres hagin de contenir zinc en els trasllats per carretera.

2.1.12 Definició de tanatori, vetllatori i centre d'operacions funeràries

És essencial que la manipulació de difunts fora d'un equipament funerari estigui prohibida.

Per a que això sigui realment efectiu, s'ha de regular clarament què és un equipament funerari, indicant quins són les inversions mínimes que s'han de fer. Per exemple: una càmera frigorífica de conservació de cadàvers homologada sanitàriament.

Només aleshores es podrà erradicar la precarietat sanitària i els problemes existents de manca de rigor d'algunes empreses funeràries.

Els domicilis només substitueixen la "sala de vetlla", però no pot ser una "sala de tanatopràxia". Com ja hem indicat, creiem que un cadàver només pot estar exposat si ha estat conservat/embalsamat per un tanatopractor o es troba en túmul refrigerat.

En aquest sentit, la normativa catalana no deixa massa clar què considera que és un "tanatori" i que és un edifici de "sala de vetllatori" (sense sala de quiròfan).

Creiem important que tots els casos (tanatori, vetllatori o centre d'operacions funerari) es defineixin clarament i sempre s'ubiquin en edificis aïllats (sense veïns) i en sols amb clau d'equipaments

sanitaris; i no industrials, comercials o residencials, com han dictaminat els tribunals. En el fons, en ells es durà a terme una labor sanitarimortuòria.

Valoració

El nou decret preveu regular les condicions tecnicosanitàries dels tanatoris, sales de vetlla i forns incineradors.

2.1.13 Regular la necessitat d'instal·lar mortuoris als centres sanitaris i socio-sanitaris de Catalunya

La normativa sanitària d'altres CCAA preveu expressament que centres sanitaris i socio-sanitaris amb un nombre determinat de llits estan obligats a: (i) disposar d'un mortuori amb càmeres frigorífiques; o (ii) mantenir un conveni amb una empresa funerària per a que els presti el servei de càmeres frigorífiques i gestió de mortuoris.

Vist el desgavell operatiu que ha aflorat amb la pandèmia de la COVID19, considerem imprescindible caminar cap a la professionalitat dels èxits als centres sanitaris i socio-sanitaris catalans, proposant que es reguli en aquest nou Decret la necessitat d'optar per una o altra opció, sempre –òbviament–respectant la llibertat d'elecció de l'empresa funerària que organitzi posteriorment el sepeli del difunt.

Això és, que es centri en la part operativa de gestió de l'èxits i separi clarament: (1) inici d'un servei funeràri de "pompes fúnebres" vs (2) què és el trasllat d'un difunt fora d'un centre sanitari a un centre funeràri per a que sigui conservat fins que la família (amb temps) pugui organitzar el servei funeràri que desitja.

Valoració

Es valorarà en la redacció de l'articulat la possibilitat de regular la necessitat d'instal·lar mortuoris als centres sanitaris i socio-sanitaris de Catalunya.

2.1.14 Cal especificar millor què passa amb els cossos dels donants a la ciència que ja no tenen ús

S'ha d'incorporar una menció que els cossos dels donants a la ciència que no tinguin servei seran considerats com a resto cadavèric.

Valoració

Està previst incloure en la redacció de l'articulat que els cadàvers, les restes humanes i les restes cadavèriques del Grup III es puguin destinar a finalitats científiques o d'ensenyament, però no s'eximirà que la destinació final sigui la inhumació o incineració en lloc autoritzat.

2.1.15 Millora dels casos de mort en soledat

Considerem trist però necessari que es reguli l'obligació dels Ajuntament/Cementiris Municipals de donar enterrament benèfic a aquells difunts que cap persona hagi reclamat en un temps prudencial de un (1) mes, quan al centre hospitalari/socio-sanitari/o residencial no es tingui cap

constància de familiar o persona de contacte. Lamentablement estan incrementant força aquest tipus de casos de morts en soledat sense familiars o amics.

Valoració

Aquest aspecte ja està regulat a la Llei 2/1997, de 3 d'abril, sobre serveis funeraris i al Decret 209/1999, de 27 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament que regula, amb caràcter supletori, els serveis funeraris municipals.

2.1.16 Millorar la definició de la defunció dels nadons no nascuts

La terminologia actual es pot respectuosa amb el dol perinatal i segueix establint la defunció dels nadons no nascuts com a "fetus", sense que quedi massa clar quin és el llindar entre aquest i un "residu sanitari".

El sector normalment té present els 180 dies de gestació, però no hi ha cap normativa sanitari-mortuòria que així ho indiqui.

Tampoc hi ha cap habilitació que agilitzi els tràmits front al Registre Civil (si es que s'ha de dur a terme).

Creiem que existeix una oportunitat per a ser pioners i regular una situació que actualment no està clara i que el sector necessita per a millorar en l'atenció ciutadana.

Valoració

Està previst contemplar en la redacció de l'articulat que en el concepte de resta humana s'incloguin els avortaments a partir de la setmana 26 de gestació.

2.1.17 Acceptació d'inspecció del cos en el punt d'arribada d'un trasllat per un professional funerari

En l'actualitat, fruit de l'obligació d'ús d'un taüt especial amb ZINC, és molt qüestionable que una família pugui veure el difunt que es troba dins del taüt segellat.

Creiem que, avui en dia, no cal realitzar aquestes actuacions si, efectivament, el mort ha estat operat prèviament a l'inici del seu viatge per carretera i, per això -seguint el model europeu- creiem que s'hauria de permetre la manipulació del difunt tot i haver estat traslladat hores i hores per carretera fins a arribar al lloc on l'espera la seva família.

Valoració

S'està valorant que en l'articulat s'estableixi la no obligatorietat de què els fèretres hagin de contenir zinc en els trasllats per carretera.

2.1.18 Eliminació dels dos terminis d'exhumació

En l'actualitat, hi ha la possibilitat d'exhumar transcorreguts dos anys, quan -en la nostra experiència- aquest no és un temps suficient per respectar la dignitat del difunt. Alhora que moltes

vegades els registres dels cementiris no incorporen les causes de defunció ni la classificació del difunt, podent ser de Grup I -infecció-, posant en risc als professionals funeraris.

La nostra proposta és homogeneïtzar-ho a cinc anys des del moment de l'enterrament.

Valoració

Està previst mantenir en la redacció de l'articulat la possibilitat d'exhumar transcorreguts dos anys en els cadàvers del Grup III i de 5 anys en els cadàvers del Grup I, tret d'ordre judicial.

2.2 Aportacions de CEMENTIRIS DE BARCELONA, S.A.U.

2.2.1 Sanitat mortuòria

a) Grups de cadàvers

Es proposa adaptar el nombre de grups de cadàvers, així com les malalties infecto-contagioses, a allò indicat a la "Guía de consenso", per tal d'harmonitzar aquests aspectes bàsics a tot l'Estat.

Pel que fa als terminis per considerar que un difunt es cadàver o ha esdevingut resta, així com els terminis per permetre l'obertura d'una sepultura, segons el tipus de cadàver, s'haurien de mantenir igual.

- Cadàver, 0 a 5 anys.
- Restes, +5 anys.
- Obertura sepultura, 2 anys difunts sense malalties infecto-contagioses.
- Obertura sepultura, 5 anys difunts amb malalties infecto contagioses.

Valoració

En la redacció de l'articulat està previst adaptar el nombre de grups de cadàvers, així com les malalties infecto-contagioses a allò indicat a la "Guia de consenso".

D'altra banda, està previst que els terminis per considerar que un difunt és cadàver o ha esdevingut resta, així com els terminis per permetre l'obertura d'una sepultura es mantinguin igual.

b) Malalties especialment sensibles

Caldria incorporar de manera clara quins protocols cal seguir amb certes malalties que s'han hagut d'afrontar en els darrers anys. Especialment les febres hemorràgiques (virus Ebola).

Els operadors funeraris, de cementiris i crematoris, han de tenir instruccions clares sobre com tractar aquests difunts, ja que cal preservar la seguretat i salut de les persones treballadores que hi tracten, i que s'han revelat personal essencial i clau en la gestió de pandèmies amb gran nombre de difunts.

Valoració

Aquest aspecte no és objecte d'aquest decret.

c) Fèretres homologats

S'ha de reflexionar sobre la possibilitat d'introduir elements que fomentin l'ús de tipus de fèretres homologats (tipus cartró, lli o altres fibres naturals). El seu ús pot no interessar a determinats sectors per tractar-se de fèretres molt econòmics, però quin ús podria abaratir sensiblement la factura funerària final.

És determinant que els operadors de tanatoris no puguin condicionar l'ús del tanatori o qualsevol altre servei o producte, a la contractació o compra d'un producte concret.

Aquesta circumstància està força assumida, i resulta evident, en el cas de les urnes per cendres. També és cert, que un fèretre pot ser diverses vegades molt més car que una urna de cendres, i aquí és on hi pot haver interessos econòmics de part que no sempre beneficien la persona usuària.

Valoració

Està previst incloure en la redacció de l'articulat que tots els fèretres compleixin les característiques tècniques contemplades en la norma UNE 190001 o norma que la substitueixi.

d) Termini abans del destí final

Es proposa eliminar el termini d'espera mínim de 24 hores abans de la inhumació o incineració si ja es disposa de la documentació per fer-ho, especialment el certificat mèdic de defunció i la llicència d'inhumació/cremació del Registre Civil. (Per suposat, en casos de difunt judicial, també caldria l'autorització o mandat judicial).

Durant la pandèmia per Covid ha resultat evident que aquest termini s'ha pogut superar i no n'ha resultat cap mala experiència.

Segurament en aquest punt, caldrà requerir a l'Estat perquè modifiqui la normativa del Registre civil en aquest sentit. Cosa que ja es va fer, insistim, durant la pandèmia.

Valoració

La modificació de la normativa del Registre Civil no és competència de la Generalitat de Catalunya.

e) Facultats de l'Alcalde/Alcaldessa

L'actual Reglament de Policia Sanitària Mortuòria preveu que l'Alcalde/essa pugui autoritzar algunes actuacions de manera excepcional. En grans poblacions es dona el cas que el fet que només pugui exercir l'Alcalde/essa aquesta facultat suposa més un impediment que una facilitat.

És per això que es proposa que es prevegi la possibilitat de delegar aquestes facultats en un altre membre de l'equip de govern de la població o, fins i tot, en una altra persona. Per exemple, l'apoderat o gerent de l'empresa municipal (gestió directa) que gestiona els cementiris o crematoris. Tot això sense perjudici d'haver de bastir el corresponent expedient que justifiqui cada actuació o ús d'aquesta facultat.

Pel cas de Barcelona no seria estrictament necessari, atès el seu règim especial, però creiem que pot ser d'utilitat per a altres poblacions.

Valoració

La delegació d'aquestes competències està prevista en l'article 5 de la Llei 18/2009, del 22 d'octubre, de salut pública.

f) Objectes dins de la sepultura

Ocasionalment, els operadors de cementiris ens trobem que, quan cal fer una nova inhumació, alguns familiars demanen extreure un penjoll, fotografia o similar d'un difunt inhumat anteriorment.

Això crea una gran problemàtica. Aquests objectes poden no ser-hi (no hi ha un inventari del que duia el difunt quan es va inhumar), o haver-se deteriorat (pel temps i la putrefacció). Igualment, si es poden trobar, cal dilucidar qüestions impossibles pel gestor del cementiri: a qui se li lliura: a qui ha signat la petició, al titular de la sepultura, a l'hereu del difunt que duia l'objecte, etc.

Per tant, es proposa que el nou Decret indiqui que tot el que hi hagi dins de la sepultura, excepte les restes humanes, tingui la consideració de residu, i el gestor del cementiri li doni el tractament pertinent com a tal. I per tant, no es pugui lliurar a ningú.

Aquesta proposta ha d'acompanyar-se d'una obligació de què els operadors funeraris informin prèviament a la inhumació de què tots els objectes que s'hi inhumen no es podran recuperar. Per tant, que els usuaris tinguin aquest coneixement abans de la inhumació.

Valoració

S'estudiarà la proposta.

g) Sudaris

És normal i diari que es facin servir sudaris (bosses) per embolcallar restes provinents de les sepultures o per fer lloc a noves inhumacions (reduccions).

Hi ha diversos tipus de sudaris. Es proposa que es faci obligatori l'ús de sudaris biodegradables quan es tracti de restes (ja no cadàvers), excepte per casos molt concrets, com malalties infecto-contagioses o pel trasllat de cadàvers.

L'ús massiu de sudaris no biodegradables (plàstics) suposa un greu perjudici per al medi ambient.

Valoració

Està previst incloure en la redacció de l'articulat aquest aspecte.

2.2.2 Diversitat religiosa

El dret fonamental que protegeix la diversitat religiosa troba una de les seves manifestacions en el moment de la defunció i de les cerimònies que l'acompanyen. Cal destacar, per trobar-se especialment protegides per sengles lleis, les comunitats musulmana i hebrea. Però altres confessions o creences religioses o filosòfiques, han de poder trobar certa protecció o previsió en la normativa de policia sanitària mortuòria.

El que finalment es legisli en l'àmbit de la diversitat religiosa, com ateny a un dret fonamental, requereix que no hi hagi ambigüitats i sigui molt clar, per evitar conflictes i interpretacions diferents al territori.

a) Fèretre

S'escau reflexionar sobre el fet que calgui obligar a difunts musulmans o hebreus a fer ús d'un fèretre, quan les seves creences no els obligarien a tal fet, i en quines condicions, es podria prescindir de tal fèretre.

Per exemple, seria interessant que després del servei funerari i trasllat al destí final es pugui prescindir del fèretre tal i com ja es regula en alguna comunitat autònoma.

Valoració

En la redacció de l'articulat es valorarà incloure la possibilitat que, atenent a la diversitat religiosa i per motius de confessionalitat, en cadàvers del grup III, prèvia autorització municipal, es pugui eximir del ús del fèretre per la inhumació dins d'una construcció funerària, però no en el trasllat final al lloc d'inhumació en els cementiris.

b) Enterrament

Tal com s'ha apuntat, seria interessant que musulmans i jueus no hagin de ser enterrats amb fèretre, sinó que el cadàver, degudament embolcallat segons els seus ritus, pugui reposar directament a terra.

En el mateix sentit, seria interessant que, en presència de certes condicions geològiques, no calgués que la tomba a terra tingués encofrat de formigó, sinó que només es necessiti la corresponent rasa a terra, degudament identificada i separada de la resta.

Valoració

Tal com s'ha indicat anteriorment, en la redacció de l'articulat està previst incloure la possibilitat que, atenent a la diversitat religiosa i per motius de confessionalitat, en cadàvers del grup III, prèvia autorització municipal, es pugui eximir del ús del fèretre per la inhumació dins d'una construcció funerària.

c) Espais i recintes de cementiris

Hi ha alguns cementiris de Catalunya que ja tenen un gran nombre de difunts musulmans i hebreus. Com ara el cementiri de Collserola, de l'Ajuntament de Barcelona. Ara bé, durant la pandèmia s'ha acabat de constatar la manca de previsió d'una gran majoria de municipis de Catalunya a l'efecte de donar sepultura a la seva ciutadania de religió musulmana, hebrea, o qualsevol altra.

És important establir el mandat que els municipis de Catalunya han d'estar preparats per donar sepultura a aquests ciutadans, en igualtat de drets i condicions que la resta. Tenint en compte les seves característiques: els recintes on s'inhumen han d'estar separats de la resta d'espais del cementiri (es recomana una separació no severa, per no crear desigualtats, amb elements vegetals o naturals del terreny per exemple). Igualment, es recomana que la gestió d'aquests

espais la faci el municipi i no pas comunitats religioses privades (en el cas de cementiris privats, sí que ho han de fer), precisament per garantir que aquests espais es gestionen seguint principis de gestió pública, evitant abusos o tractes discriminatoris.

En el mateix sentit, aquesta norma és un bon lloc on recordar que hi ha serveis que els municipis poden oferir de forma mancomunada, i no cal que ho facin per sí sols, amb el corresponent aprofitament de sinèrgies i recursos i afavorir la viabilitat d'espais d'inhumació en la zona geogràfica de referència.

Valoració

Està previst incloure en el text de l'articulat que en els cementiris de nova construcció hi haurà d'haver un sector destinat al enterrament dels membres d'aquelles comunitats religioses a les quals la llei els reconeix el dret a la concessió de parcel·les reservades en els cementiris municipals, d'acord amb la realitat social del municipi i la disponibilitat de sòl lliure en el cementiri.

d) Ritus funeraris

Cal obligar als municipis, sols o mancomunats, a disposar d'instal·lacions per donar servei als diferents ritus funeraris. Igualment, a certificar que els operadors funeraris establerts (amb tanatori) tenen formació en aquest àmbit cerimonial.

Valoració

Es valorarà la possibilitat d'incloure en la redacció de l'articulat aquest aspecte.

e) Espais de comiat

Cal obligar als municipis, sols o mancomunats, a disposar d'instal·lacions per donar servei als diferents ritus funeraris. Igualment, a certificar que els operadors funeraris establerts (amb tanatori) tenen formació en aquest àmbit cerimonial.

Es recomana indicar expressament que qualsevol persona, de qualsevol creença religiosa, ha de poder utilitzar en condicions d'igualtat, les instal·lacions dels cementiris públics, de manera que cap religió o creença es pugui atribuir en exclusiva l'ús de "capelles" o similar. Cal garantir que qualsevol persona en pot fer ús, si és un ús lícit.

Valoració

Està valorarà la possibilitat d'incloure en la redacció de l'articulat aquests aspectes.

2.2.3 Cementiris

a) Osseres generals

Les osseres generals dels cementiris són la ubicació on es destinen les restes (ja no cadàvers) provinents d'exhumacions o caducitats de drets concessionals sobre les sepultures. En moltes ocasions, aquestes osseres estan plenes i pot suposar un greu problema trobar espais on ubicar-ne de noves.

És per això que seria molt convenient permetre expressament, indicant-ho al Decret, la possibilitat d'aplicar tècniques mecàniques sobre les restes, per reduir-les, abans de dipositar-les a les osseres, d'on és impossible la recuperació individualitzada.

Cal recordar en aquesta norma que la recuperació de restes de la ossera general de qualsevol cementiri és impossible, ja que no es dipositen individualment, ni de manera classificada.

És important que en qualsevol cas quedi constància de la ubicació on s'han dipositat finalment les restes, especialment en cementiris de grans dimensions.

Valoració

Es valorarà la possibilitat incloure en la redacció de l'articulat aquest aspecte.

b) Difunts amb manca de recursos

La Llei de Serveis Funeraris té una previsió per atendre difunts i assegurar-ne el destí final. Aquesta previsió és força escassa i causa confusions i manca de seguretat jurídica als municipis i als operadors funeraris. A més, no fa cap previsió respecte al destí final, només respecte del servei funerari.

Es proposa regular aquest règim, incloent tota la cadena de valor funerària (servei funerari – cementiri/crematori), seguint la línia actual de què les empreses funeràries assumeixin aquest cost.

Adjuntem link de la regulació que n'ha fet l'Ajuntament de Barcelona per establir un règim que doni seguretat a totes les parts involucrades:

https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/111680/5/GM_DCG_ServeisFuneraris_2018.pdf

En el cas de Barcelona, s'han establert dos llindars. Per una banda, el llindar per saber si el difunt té dret a gratuïtat (no pot contractar certs serveis) o el llindar per saber si té dret a bonificació (reducció de 360 € de la factura, sempre que aquesta no superi els 2.500 €). Per tenir dret a la gratuïtat cal un document de Serveis Socials on es fa constar que aquella persona tenia una renda per sota del 0'66 IRSC. Pel cas de bonificació, el llindar ha d'estar per sota del 1 IRSC.

Això ateny a les empreses funeràries, que han d'atendre qualsevol petició d'aquest tipus i assumir-les segons la seva facturació en el mercat de Barcelona. Les empreses funeràries anualment s'han de compensar si alguna d'elles ha assumit més o menys serveis gratuïts o bonificats dels que li pertocaven per quota de mercat.

En relació al destí final, l'Ordenança de prestacions patrimonials no tributàries de Cementiris (antiga Ordenança fiscal) preveu que es donarà el mateix tracte que les funeràries però respecte del destí final, quan es compti amb el corresponent document de Serveis Socials.

Ara bé, hi ha un inconvenient: cal preveure què fer amb els difunts que són abandonats per les famílies -que teòricament se n'haurien de fer càrrec- i dels que no es disposa d'informació. En aquests casos, el nou Decret hauria de preveure que els Ajuntaments hagin de donar-los destí final però també que tinguin eines per anar contra els hereus. Aquest informació sobre qui són els hereus contra els quals els Ajuntaments es podrien dirigir es troba en possessió de l'Agència Tributària de Catalunya, en virtut de l'Impost de Successions.

Valoració

Aquest aspecte es regula amb rang de llei en la Llei de serveis funeraris.

c) Sepultures de construcció particular ruïnoses (panteons, arc-coves i similars)

Un gran nombre de sepultures construïdes ja fa més d'un segle, fins i tot, de tipus panteó, es troben en greu estat de deteriorament a molts cementiris de Catalunya.

Cal preveure al nou Decret que el titular del cementiri pugui intervenir en la sepultura, sense permís del titular, quan hi hagi perill per les persones, béns, patrimoni o memòria. I que tal intervenció, que té un cost econòmic, pugui ser repercutida en el titular o bé recuperant la titularitat de la sepultura, si la persona titular no se'n fa càrrec. Tot això sense perjudici de les garanties pròpies del procediment, com la necessària notificació.

Cal mantenir el règim de ruïna: quan sigui ruïna funcional, econòmica o estructural. Qualsevol de les tres impedeix un ús normal i segur de la sepultura.

Valoració

Es valorarà la possibilitat d'incloure en el text de l'articulat aquest aspecte.

d) Caducitat per abandonament: termini

Els cementiris de Catalunya preveuen a la seva reglamentació considerar que una sepultura ha estat "abandonada" pel titular quan fa més d'un nombre d'anys consecutius que no satisfà el dret de conservació.

A Catalunya aquest nombre d'anys és heterogeni, i hi ha de tot: poblacions amb un termini de 20 anys, altres amb un termini de 5 anys, altres 10 anys, i a més cada població pot fer variar aquest termini. Es proposa que s'indiqui que el termini ha de ser de 5 anys (mateix termini previst perquè un cadàver esdevingui restes, o per poder obrir una sepultura amb un difunt infecto-contagiós), i es prevegi un règim transitori per als municipis amb terminis superiors.

El benefici d'harmonitzar aquest termini a totes les poblacions és dotar de seguretat jurídica a la població i que no pateixin confusions segons la vila on siguin titulars d'una sepultura, a banda d'evitar picaresques i assegurar la disponibilitat de sepultures i la continuïtat del règim concessional per als ciutadans que les necessitin.

Valoració

Es valorarà la possibilitat d'incloure en el text de l'articulat aquest aspecte.

e) Disponibilitat de sepultures

Sembla raonable que l'actual exigència de disponibilitat d'un nombre mínim de sepultures no sigui per cementiri, sinó per població. Municipis com Barcelona, on hi ha diversos cementiris, pot ser que hi hagi disponibilitat de sobra de sepultura a dos o tres cementiris, però no n'hi hagi gens a altres dos o tres, i que no per això s'incompleixi l'obligació (lògica) de disposar de sepultures lliures, per si de cas.

Altrament, atenent a l'actual taxa de cremació i la tendència a l'alça d'aquesta possibilitat, fa que no sigui necessari comptar amb una reserva de sepultures per cementiri tan elevada com la que es va preveure el 1997.

Valoració

Està previst incloure en la redacció de l'articulat que la capacitat que ha de tenir un cementiri es determini en funció de la mitjana del nombre d'inhumacions realitzades en el terme municipal durant els darrers 20 anys. Així mateix, es pretén establir que cada municipi o agrupació de municipis hagi de disposar d'un nombre de sepultures que possibiliti fer-se càrrec dels enterraments que es prevegin per als 10 anys següents a la seva construcció, i de terreny suficient per poder incrementar aquest nombre de sepultures segons les necessitats previstes per als propers 25 anys.

f) Dipòsits de cementiris i altres instal·lacions auxiliars

Igualment, sembla lògic que municipis amb diversos cementiris (a vegades, alguns d'ells molt petits) no hagin de tenir un dipòsit de cadàvers a cada cementiri, sinó que sigui un servei que es garanteixi en un dels cementiris del municipi.

En el mateix sentit, la obligació de disposar de sala d'autòpsia en cada població o cementiri. Ja existeix l'Institut de Medicina Legal de Catalunya, que presta aquest servei, de manera que potser només seria necessari, en algunes ocasions, en poblacions grans i en cap cas en cada cementiri.

Els operadors funeraris i els gestors de cementiris es coordinen sobre on han de dur un difunt quan caldrà deixar-lo en dipòsit. A la pràctica no suposa un problema.

Pel que fa a altres instal·lacions auxiliars, semblaria molt recomanable que el Decret indiqui expressament que no hi ha inconvenient en el fet que els cementiris disposin de sales de cerimònies i comiat (no estem parlant de sales de vetlla). El cementiri o crematori és el destí final, i sembla lògic que es reculli aquesta possibilitat.

Abans de l'existència dels tanatoris, la pràctica normal del comiat era celebrar-lo en els cementiris. La pandèmia i les limitacions establertes per les autoritats sanitàries en els tanatoris ha posat de manifest la funció de darrera ratio dels cementiris en aquest àmbit.

Valoració

Es valorarà la possibilitat d'incloure en la redacció de l'articulat els aspectes mencionats.

2.2.4 Cremació

a) Aspectes ambientals dels forns

Els forns crematoris, sigui quina sigui la població del municipi i el nombre de difunts que s'incinerin anualment, son susceptibles de generar emissions contaminants. Per tant, esdevé absurd que pel sol fet de no sobrepassar cert nombre anual de cremacions, determinats forns no hagin de complir certes prevencions. Al contrari, resulta que els forns on s'incinera un gran nombre de difunts cada any, i que compleixen certs requisits ambientals que suposen una inversió major i un més exigent

manteniment, acaben minimitzant els efectes contaminants més que no pas els de poques incineracions.

Per tant, sembla que seria molt convenient que tots els forns crematoris haguessin d'acomplir certs requisits ambientals de mínims, amb independència del nombre de cremacions anuals que duguin a terme.

Valoració

Està previst incloure en la redacció de l'articulat que tots els forns crematoris hagin de complir els mateixos requisits ambientals de mínims, amb independència del nombre de cremacions que duguin a terme.

b) Aspectes ambientals dels fèretres

Cal obligar a què els fèretres destinats a incineració compleixin tres requisits:

- Procedeixin de fusta certificada i sostenible*
- El vernís no sigui contaminant i sigui en base aigua.*
- No contingui altres elements contaminants (p.ex.: plàstics o metalls)*

Valoració

Es pretén incloure en la redacció de l'articulat l'obligatorietat de que els fèretres destinats a incineració no tinguin materials contaminants per al medi ambient com metalls, pintures, vernissos i compostos clorats.

c) Aspectes ambientals dels difunts

Cal obligar a què els difunts que hagin de ser incinerats no duguin elements contaminants com elements radioactius, metàl·lics, plàstics (sabates) o similars.

Valoració

Es pretén incloure en la redacció de l'articulat que tots els cadàvers que s'hagin d'incinerar hagin d'estar lliures de dispositius electrònics i materials que puguin contaminar el medi ambient.

d) Destinació d'urnes i cendres

Aquí hi ha diversos aspectes a tenir en compte.

En primer lloc, els antropòlegs experts en la mort i els psicòlegs experts en dol segueixen recomanant que els cementiris són el lloc ideal i natural on dipositar cendres i urnes cineràries per tal que els familiars tinguin un lloc físic de referència, facilitador del dol.

Caldria aleshores incentivar que les urnes i cendres romanguin als cementiris. Cal reforçar la previsió de disponibilitat de columbaris cineraris i d'espais d'espargiment gratuïts i de pagament. Així com preveure expressament l'ús de sepultures per inhumar-hi urnes de cendres.

Els espais a parròquies i espais esportius i/o culturals per instal·lar-hi columbaris cineraris, tot i que es regiran per les regles del pacte entre particulars, tenen la dificultat de no ser llocs especialment pensats a aquests efectes i gestionats per entitats no especialistes. Caldria regular la possibilitat que aquests espais tinguin una regulació específica al Reglament per tal de donar garanties als seus usuaris i alhora ordenar l'activitat per reduir la possible conflictitat veïnal.

Finalment, pel cas que no sigui possible restringir el fet que les urnes de cendres surtin dels cementiris, esdevé necessari crear un règim de prohibicions o de control de llocs i maneres

d'espargir les cendres. Per exemple: prohibir-ne l'espargiment a paratges naturals protegits, a menys de 2 milles de la costa, a parcs i jardins públics, etc. És especialment preocupant la contaminació que poden crear les urnes no biodegradables o metàl·liques i la bossa de plàstic interior que recull les cendres. Potser seria convenient que totes les urnes que no hagin d'anar a un cementiri hagin de ser biodegradables.

Valoració

Es preveu incloure en la redacció de l'articulat la possibilitat d'inhumar les cendres cineràries i les urnes cineràries en construccions funeràries i columbaris. No obstant, es pretén incloure altres destins finals com ara la inhumació en terra en llocs autoritzats, la dispersió en llocs autoritzats per l'autoritat municipal corresponent i l'espargiment a una certa distància de la costa.

e) Petició de cremació o inhumació i declaració responsable

És tradició i està previst al Codi Civil de Catalunya, que les persones que en vida haurien estat obligades a donar "aliments" al difunt, quan mori, hagin de ser qui se n'ocupi de donar-li funeral i destí final.

Tenint en compte els models actuals de família i relacions socials, es veu insuficient que només aquests parents puguin fer-ho. De manera que es proposa incloure -ja és previst al Codi Civil de Catalunya- l'ús del Document de Voluntats Anticipades com a document on cada persona indiqui quin vol que sigui el seu destí un cop morta. Altrament, es proposa que altres persones, si signen la corresponent declaració responsable, puguin decidir sobre el destí del difunt.

En aquest cas estem parlant de persones sense família però amb amistats, parelles de fet no registrades, o persones sense llar de les que en tramita la defunció un treballador social.

Valoració

Es valorarà la possibilitat d'incloure en la redacció de l'articulat aquest aspecte.

f) Document de voluntats anticipades

El document de voluntats anticipades (DVA), tal com està regulat al Codi Civil de Catalunya, a part de moltes altres utilitats, és un document idoni per a què qualsevol persona hi faci constar les seves voluntats per quan mori (sabem que el testament, al que es té accés massa tard des de la defunció, no serveix. Quan s'accedeix al contingut del testament, ja s'ha donat destí final al difunt fa molts dies).

La pròpia redacció del Codi Civil de Catalunya (art. 212-3.2) preveu que el DVA es pugui emprar als efectes de destí final:

"2. En el document de voluntats anticipades hi poden constar previsions referents a la donació dels òrgans o del cos, i a les formes d'enterrament o a la incineració."

Ara bé, existeix una gran mancança. Els operadors funerals, incloent els gestors de cementiris i crematoris, no hi poden tenir accés si no és a través de la presentació expressa per part de la persona que ha estat designada pel difunt. Això pot comportar problemes, si la persona designada no compleix, no hi és, etc.

Per això, es recomana permetre l'accés a les previsions relatives a funeral i destí final del DVA de cada difunt, per part d'operadors funeraris o, al menys, Ajuntaments i gestors públics de cementiris i crematoris. Cal destacar que únicament es demana accés a les previsions funeràries i de destí final, no a la resta de previsions que pugui contenir.

Aquesta possibilitat, de gran utilitat per al sector funerari, seria una manera addicional de promoure'n l'ús, en dotar el contingut del DVA de seguretat jurídica en el seu compliment.

Valoració

Es valorarà la possibilitat d'incloure en la redacció de l'articulat l'accés a les previsions relatives a funeral i destí final del DVA de cada difunt per part dels operadors funeraris.

2.2.5 Altres destins finals

a) La immersió marina

Potser caldria pensar en eliminar aquesta possibilitat, atenent al fet que els cadàvers en alta mar també contaminen i a la pràctica no es du a terme pel gruix de la societat.

b) Altres tècniques innovadores

Caldria que es prengui en consideració i s'estudii la possibilitat de donar cabuda a altres tècniques de destí final que ja existeixen i són utilitzades a altres Estats. Tals com l'hidròlisi alcalina.

L'hidròlisi alcalina, que ja és emprada amb progressiva i creixent acceptació al Canadà, Estats Units, Regne Unit, i ara als Països Baixos, ha de ser estudiada amb detall, ja que apunta a ser una solució semblant a la cremació, i menys contaminant. D'altra banda, estudis preliminars indiquen que el consum d'aigua i l'eventual necessitat de tractament posterior seria el seu punt feble des del punt de vista ambiental.

En tot cas, podria ser adequat que el Decret deixi espai perquè el Govern aprovi nous destins finals si s'acompleixen certs requisits, afavorint la lliure elecció dels ciutadans quant a destí final.

Valoració

S'està estudiant la inclusió en la redacció de l'articulat la possibilitat que el Govern de la Generalitat pugui autoritzar altres destins finals si s'acompleixen certs requisits.